

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural

Instrucció 1/2023 sobre la implantació d'energies renovables en béns culturals d'interès nacional
(BCIN)

Motivacions i normativa

El Govern de la Generalitat va declarar el passat 14 de maig de 2019, la situació d'emergència climàtica amb l'objectiu d'assolir les fites en matèria de mitigació que estableix la Llei del canvi climàtic, aprovada l'estiu de 2017. Un dels compromisos que ha assumit, entre altres, és el d'incrementar la implantació d'instal·lacions d'energia renovable, tant fotovoltaica com eòlica.

En aquest sentit, el novembre del 2019 es va publicar el **Decret Llei 16/2019, de 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables**, modificat posteriorment pel **Decret Llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades**.

Un dels objectius principals d'aquest Decret és el d'adoptar mesures urgents per fer front a la situació d'emergència climàtica mitjançant una transició ecològica i energètica que permeti assolir, en el termini més breu possible, els objectius que fixa la Llei 16/2017, d'1 d'agost, del canvi climàtic.

La instal·lació d'energies renovables té un fort impacte en el medi i, per tant, també en els béns integrants del patrimoni cultural.

El Decret Llei 16/2019, de 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables, modificat posteriorment pel Decret Llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades fa referència al patrimoni cultural com un dels vectors sobre el qual no pot haver-hi afectació significativa com a requisit per a la implantació de parcs eòlics i plantes solars fotovoltaïques.

Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, el patrimoni cultural català està integrat per tots els béns mobles o immobles relacionats amb la història i la cultura de Catalunya que, per llur valor històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, etnològic, documental, bibliogràfic, científic o tècnic, mereixen una protecció i una defensa especials, de manera que puguin ésser gaudits pels ciutadans i puguin ésser transmesos en les millors condicions a les generacions futures.

Per a aquests béns, la Llei 9/1993 estableix tres categories de protecció, que són:

- Bé Cultural d'Interès Nacional - **BCIN**. Es tracta del major rang de protecció que atorga la LPCC. Aquest béns no poden ésser destruïts.
- Els béns catalogats: **BCIL** - Bé Cultural d'Interès Local. Aquests béns tampoc poden ésser destruïts.
EPA Espai de Protecció Arqueològica.¹
- La resta de béns integrants (article 18).

La Generalitat de Catalunya té competència en relació als béns culturals d'interès nacional i els espais de protecció arqueològica.

---

¹ La tramitació dels BCIN i dels EPA és competència del Departament de Cultura. La tramitació dels BCIL és competència dels ens locals (ajuntaments i consells comarcals)

Aquesta instrucció té per objectiu fixar criteris homogenis a l'hora d'implantar les energies renovables en béns culturals d'interès nacional (BCIN).

La instrucció és dicta a l'empara de l'article 6 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre de règim jurídic del sector públic, i de l'article 7 de la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, que preveuen la possibilitat d'emetre instruccions i circulars per tal de fixar criteris per l'aplicació de les normes jurídiques.

De conformitat amb l'article 16 de la Llei 13/1989, de 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, els directors generals poden dictar circulars i instruccions per dirigir l'activitat de llurs subordinats.

De conformitat amb els articles 38 i següents del Decret 110/2022, de 7 de juny, de reestructuració del Departament de Cultura, la Direcció General del Patrimoni Cultural té competències en matèria de patrimoni cultural català.

D'acord amb tot el que s'ha exposat, aprovo aquesta instrucció:

A. Consideracions prèvies.

Aquest document de treball no té caràcter normatiu i les directrius no poden, en cap cas, contradir el que estableix la Llei 9/93 del Patrimoni Cultural Català, la normativa reguladora de les Comissions Territorials del Patrimoni Cultural (CTPC) ni els criteris d'intervenció específics que puguin establir les declaracions de Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN).

Aquestes directrius han de servir per fixar uns criteris bàsics que s'apliquin amb caràcter homogeni a totes les CTPC i a la mateixa Direcció General del Patrimoni Cultural (DGPC), de manera que no hi hagi una actuació dispar i contradictòria a l'hora de resoldre aquests expedients.

Malgrat que les directrius han d'aplicar-se de manera homogènia per les unitats departamentals corresponents, han de deixar un marge de discrecionalitat tècnica a les CTPC a l'hora de valorar, informar i aprovar cadascun dels projectes, atesa l'especificitat de la matèria i la variada casuística en què es poden trobar.

L'aprovació o denegació d'un projecte s'ha de justificar sempre en el compliment del que preveu la Llei del Patrimoni Cultural Català i del que puguin establir les declaracions de BCIN; en cap cas en el que s'estableixi en les directrius.

B. Criteris per a la implantació d'energies renovables en béns culturals d'interès nacional (BCIN)

L'article 7 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, classifica i defineix els béns immobles declarats d'interès nacional. Aquests es classifiquen en monument històric, conjunt històric, jardí històric, lloc històric, zona d'interès etnològic, zona arqueològica i zona paleontològica. L'article 35 estableix els criteris d'intervenció en les diferents categories de protecció, amb excepció dels llocs històrics i les zones d'interès etnològic.

1. Criteris generals aplicables a les diferents categories de BCIN.

Els elements d'instal·lacions d'energies renovables objecte d'anàlisi en el present apartat són les unitats exteriors dels sistemes d'aerotèrmia, els captadors solars tèrmics, els panells fotovoltaics, i les canalitzacions, conductes i suports necessaris per al seu funcionament.

La proliferació de plaques solars per autoconsum energètic té impacte en el patrimoni històric i en el paisatge, i s'haurà de tenir en consideració l'afecció visual: immediata, propera i llunyana, i per tant es considera necessari establir uns criteris per tal d'ordenar la seva implantació.

S'hauran d'adoptar prèviament a la instal·lació totes aquelles mesures d'eficiència compatibles amb la tipologia i els valors culturals específics del bé: renovació de fusteries amb trencament de pont tèrmic, instal·lació d'aïllaments tèrmics per l'interior, estanqueïtat de cobertes, creació de cobertes ventilades, renovació de calderes ...).

1.1 Monument històric:

La possible instal·lació d'energies renovables en els edificis declarats BCIN en la categoria de monument històric, haurà d'estar degudament motivada i justificada, i no podran alternar-ne greument la seva contemplació.

Un dels criteris més importants a l'hora d'estudiar la seva possible instal·lació serà el de l'afectació visual, que s'avaluarà des de tres nivells:

- Visió immediata: afectació visual a peu de carrer.
- Visió propera: afectació visual des de l'entorn de protecció del Bé Cultural d'Interès Nacional, en el cas que aquest s'hagi delimitat, o des dels propis espais transitables del monument.
- Visió llunyana: afectació visual des de miradors o punts singulars dins i fora del casc urbà, cap a l'immoble o conjunt a on s'ubica.

En el cas de monuments històrics situats en sol urbà, sempre que sigui possible s'optarà pel criteri d'instal·lar les energies renovables sobre les cobertes d'edificacions secundàries o annexes al monument i no s'haurà d'afectar la visió immediata.

En el cas de monuments situats en sol rústic, sempre que sigui possible, s'optarà pel criteri d'instal·lar les energies renovables en el terra (amb barreres vegetals visuals al seu voltant), o si això no fos possible, en edificacions secundàries auxiliars i no s'haurà d'afectar la visió immediata.

En cas que no sigui possible instal·lar-les a terra o sobre la coberta d'edificacions auxiliars, ja sigui en sol urbà o rústic, s'avaluarà la instal·lació sobre la coberta del bé tenint en compte la consideració següent:

A fi de conservar les seves característiques particulars, en la majoria de casos no podran ser visibles, ni en la curta ni mitja distància, ni des dels propis espais transitables del monument ni des de l'espai públic o punt visitable elevat.

1.2 Conjunt històric:

La possible instal·lació d'energies renovables en els espais declarats BCIN en la categoria de conjunt històric, haurà d'estar degudament motivada i justificada, i no podran alternar-ne greument la seva contemplació.

A fi de conservar l'estructura urbana i arquitectònica del conjunt, en la majoria de casos no podran ser visibles, ni en la curta ni mitja distància, ni des de l'espai públic o punt visitable elevat.

És competència del ajuntaments dels municipis amb conjunts històrics decidir sobre la seva conveniència i promoure l'autoconsum col·lectiu.

En relació a la instal·lació de plaques solars, es recomana que, per preservar la integritat i l'estètica dels conjunts històrics i mantenir la seva morfologia, els ajuntaments estudiïn prioritàriament el consum col·lectiu en lloc del consum individual. El consum col·lectiu permet una millor integració amb l'entorn històric, i alhora facilita la troballa de localitzacions acotades i amb escassa visibilitat dins d'aquesta agrupació, sense malmetre'n els seus valors patrimonials. Es prioritzarà les localitzacions fora dels perímetres delimitats com a tals.

1.3 Jardí històric

La possible instal·lació d'energies renovables en espais declarats BCIN en la categoria de jardí històric, haurà d'estar degudament motivada i justificada, i no podran alterar-ne greument la seva contemplació.

Hauran de ser instal·lades en zones annexes als jardins, prioritàriament en edificacions auxiliars. En el cas que es consideri possible la instal·lació a terra, serà imprescindible preservar la integritat estètica de l'entorn.

A fi de conservar les seves característiques particulars, en la majoria de casos no podran ser visibles, ni en la curta ni mitja distància, ni des dels propis espais transitables del jardí i en tot cas sempre s'hauran de respectar els elements vegetals i substancials del jardí.

1.4 Zona arqueològica

La possible instal·lació d'energies renovables en els jaciments declarats BCIN en la categoria de zona arqueològica, haurà d'estar degudament motivada i justificada, no podrà afectar les restes i no podran alternar-ne greument la seva contemplació.

Prioritàriament s'instal·laran en edificacions annexes o construccions auxiliars destinades a la visita del jaciment, o en espais aïllats i poc visibles propers al bé.

A fi de conservar les seves característiques particulars, en la majoria de casos no podran ser visibles, ni en la curta ni mitja distància, ni des dels propis espais transitables del jaciment.

Aquests criteris no són d'aplicació per les edificacions contemporànies situades en centres urbans sota els quals hi ha un jaciment BCIN-Zona Arqueològica (Tarragona, Badalona, etc.) i que no formin part d'un conjunt històric.

1.5 Zona paleontològica

La possible instal·lació d'energies renovables en els jaciments declarats BCIN en la categoria de zona paleontològica, haurà d'estar degudament motivada i justificada, tot i que, en la majoria dels casos, no es preveu que pugui alterar greument la seva contemplació atesa la gran extensió dels jaciments i la gran profunditat de les capes geològiques.

En els casos de jaciments amb restes visibles, s'aplicaran els mateixos criteris de la zona arqueològica.

1.6 Entorns de protecció:

El criteri més rellevant que cal considerar serà l'afectació visual en la incidència sobre el Bé d'interès nacional protegit, en quant a visió propera i immediata.

És competència del ajuntaments dels municipis amb entorns de protecció decidir sobre la seva conveniència i promoure l'autoconsum col·lectiu.

En relació a la instal·lació de plaques solars, es recomana que, per preservar la integritat i l'estètica dels entorns de protecció i mantenir la seva morfologia, els ajuntaments estudiïn prioritàriament el consum col·lectiu en lloc del consum individual. El consum col·lectiu permet una millor integració amb l'entorn històric, i alhora facilita la troballa de localitzacions acotades i amb escassa visibilitat dins d'aquesta agrupació, sense malmetre'n els seus valors patrimonials. Es prioritzarà les localitzacions fora dels perímetres delimitats com a tals.

1.7 Lloc històric

La llei 9/1993 no estableix criteris d'intervenció específics en els BCIN declarats lloc històric. Les característiques tipològiques d'un lloc històric declarat BCIN poden ser molt diverses, segons el fet històric protegit, i poden ser assimilables als monuments (en cas d'edificacions²), conjunts (conjunts d'edificacions³) o zones arqueològiques (espais oberts sense edificar o amb alguna construcció aïllada⁴).

En funció de la tipologia del lloc històric s'aplicaran els criteris definits en l'apartat que més s'escaigui.

1.8 Zona d'interès etnològic

La llei 9/1993 no estableix criteris d'intervenció específics en les zones d'interès etnològic. Tanmateix, per les seves característiques diverses com passa en els llocs històrics, els criteris d'aplicació variaran segons les seves característiques tipològiques assimilables a monuments, conjunts o zones arqueològiques o paleontològiques.

---

² Per exemple la Casa Àngel Guimerà del Vendrell

³ El Poble Vell de Corbera

⁴ Antic Cementiri Jueu de Montjuïc, Barcelona

2. Criteris tècnics específics:

Les implantacions d'instal·lacions d'energies renovables viables hauran de considerar els criteris següents:

- Es prioritzarà el domini visual dels materials tradicionals d'acabat de coberta (teula, pissarra, ...) en relació amb les superfícies de captació solar tèrmica o fotovoltaica.
- Els panells solars s'instal·laran coplanars a les pendents de les cobertes.
- En les cobertes planes, s'admetrà una inclinació diferent a la de les cobertes quan existeixi un parament perimetral que superi la cota màxima superior dels panells.
- Els suports d'ancoratge dels panells solars no sobresortiran del perímetre dels propis panells.
- Els dipòsits d'acumulació, vasos d'expansió, bombes, bescanviadors i elements de control es situaran en espais o locals tècnics que han de formar part de l'edifici, i no s'admetran captadors solars tèrmics amb dipòsit integrat.
- L'ocupació dels panells solars haurà de respectar la configuració arquitectònica i geomètrica de les cobertes, evitar les dispersions i graonats, i prioritzar les implantacions agrupades, disposades en composicions rectangulars.
- Es prioritzarà el manteniment de les edificacions principals lliures d'instal·lacions, limitar l'ocupació a les cobertes dels cossos secundaris, annexos o espais lliures d'edificació.
- En les cobertes inclinades, els panells solars es situaran adossats al pla de la coberta, separats del pla de façana, de les mitgeres i del carener, la suficient distància que permeti una imatge de domini visual del material constructiu en relació amb la superfície de panells solars.
- Els emmarcaments perimetrals i els vidres dels panells solars hauran de ser el màxim matisats, homogenis i continus possibles, evitant els contrastos cromàtics, els enlluernaments i els reflexos.
- Es desaconsella la instal·lació de panells fotovoltaics sobre paraments verticals.

3. Documentació

La documentació necessària per a la valoració dels expedients és la que s'indica al Decret 276/2005 de les comissions territorials del patrimoni cultural.

En funció de la tipologia de l'actuació i raonament, es pot requerir documentació complementària que es consideri necessària per emetre l'informe (art.5.2 del Decret 276/2005 de 27 de desembre, de les comissions territorials del patrimoni cultural).

- Plànol acotat de la coberta, a escala suficientment detallada, amb els panells solars previstos, les unitats exteriors d'aerotèrmia, i de les instal·lacions auxiliars associades.
- Secció global de l'immoble on es grafiïn els panells solars en relació amb el pendent de la coberta original, i les alçades de les finques veïnes, en el cas de mitgeres i nuclis urbans.
- Descripció tècnica i gràfica de la tipologia dels panells solars o de les unitats d'aerotèrmia (amb dimensions, cromatisme, superfície llisa, acabat mat, sense marcs metàl·lics...)

- Descripció del sistema d'ancoratge dels panells solars, per tal de garantir la reversibilitat i possible afectació.
- Descripció i previsió del lloc de col·locació de tots els elements que formen part de la instal·lació i són annexes als panells solars.
- Fotografies de l'estat actual de l'edifici i cobertes on es preveu col·locar els panells solars, vistes de la via pública i des de punts singulars o recorreguts destacats per la població.
- Fotomuntatges des de les mateixes visuals amb els panells solars previstos.

La directora general del Patrimoni Cultural
Sònia Hernández Almodóvar.